

Joh. Bolman

Abutilon theophrasti Med.

(met 2 foto's van de schrijver)

Nu ik ook dit jaar tijdens een KNNV-excursie in het Amsterdamse havengebied een exemplaar van bovenstaande soort aantrof, wil ik in 'Natura' eens wat meer vertellen over deze wilde verwant van de bekende Abutilonsoorten, die vaak als kamerplant worden gekweekt. Dat zijn dan echter overblijvende soorten, afkomstig uit Brazilië, terwijl *Abutilon theophrasti* Med. (een oudere naam is *Abutilon avicennae* Gaertn.) éénjarig is.

De Abutilons zijn een der geslachten van de familie der Malvaceae of Kaasjeskruidachtigen, gekenmerkt door een vijfslippige kelk (soms met een dito bijkelk) en vijfbladige bloemkroon, doch vooral door de talrijke zgn. eenbroederige meeldraden, d.w.z. dat de meeldraden tot een bundel zijn vergroeid en zodoende een zuiltje vormen, aan de top waarvan zich de vrij van elkaar staande helmknoppen bevinden. Behalve diverse soorten Kaasjeskruid behoren ook onze mooie moeras-

plant Heemst (*Althaea officinalis* L.), de gekweekte Stokroos en de lastige kamerplant Hibiscus tot deze familie. De meeste geslachten hebben een bijkelk, dus een 'dubbele' kelk, doch de Abutilons hebben dat juist niet.

Voor het eerst zag ik de plant in 1962 in het Amsterdamse havengebied. Zij wordt nl. nogal eens met buitenlandse produkten, vooral graan, aangevoerd, en is dus bij ons een zgn. adventieve soort.

Reeds de bladeren zijn uiterst karakteristiek, wat gelijkend op een lindeblad, met vrij lange punt (in geïllustreerde flora's m.i. wel eens té lang weergegeven) en aan de voet hartvormig, en daarbij dicht en fluweelachtig behaard. Hierop duidt ook de Italiaanse naam 'cencio molle', dat 'zachte lap' betekent.

Dergelijke adventieven, planten dus die buiten hun eigenlijke vaderland (in dit geval Zuid-Europa) door min of meer toevallige oorzaak opslaan, hebben het daar doorgaans moeilijk. In Nederland bv. komen zij terecht in de atlantische klimaatzone. Als het tweejarige of overblijvende planten betreft, overleven zij als regel

De vrucht van
Abutilon

onze winter niet, nietzoeer door de wintertemperatuur zelf, doch vooral door de natte bodem tezamen mét deze temperatuur, dus: nat en kil. Bij vorst ontbreekt bovendien in ons land het goed beschermende sneeuwdek, waaronder de temperatuur vrijwel niet beneden nul graden C daalt.

Als eenjarige heeft onze Abutilon daarvan geen last. Onze gematigde zomers zijn echter evenmin bevorderlijk voor een optimale ontwikkeling. *Abutilon theophrasti* kan in Zuid-Europa, waar zij in natte gebieden als moerassen e.d. groeit, tot 2 meter hoog worden, als Nederlandse adventief zag ik haar zelden groter dan 50 à 60 cm.

Komt de plant in wat warme zomers in Nederland in bloei, dan vinden wij in de bladoksels trosjes van enkele mooi oranje-gele bloemen van 1 à 2 cm middellijn. Een enkele keer heb ik ook wel eens vruchten aangetroffen, o.a. in 1963. De beide foto's, als kleurendia's gemaakt en door de deskundige zorg van ons lid de heer D. L. Booy in zwart-wit overgebracht, geven van plant en vrucht wel een goede indruk. Het zal U daarbij opvallen, dat de Abutilonvruchten wat afwijken

van die van onze Kaasjeskruiden. Laatstgenoemde hebben nl. een splitvrucht, d.w.z. dat de vrucht (het bekende 'kaasje') één geheel van aaneengesloten deelvruchtjes vormt, die pas bij volledige rijpheid uiteenvallen. Onze Abutilon heeft daarentegen een aantal vrij los van elkaar zijnde vruchtjes.

Er is aan deze adventief nog een aardig verhaal verbonden. In 1962 trof de heer E. van der Voo, schrijver van onze interessante Wetenschappelijke Mededeling 'Tussen Lek en Ronde Venen' een aantal exemplaren op een met bagger opgehoogd terrein nabij Woerden aan. Deze bagger bleek afkomstig uit een stadsgracht nabij een graanbedrijf aldaar, waar echter al jaren lang geen buitenlands graan meer verwerkt was. Dat was zeker al 35 jaar geleden geweest. De zaden bleken dus in de grachtmodder hun kiemkracht zeer lang te hebben behouden. De heer van der Voo heeft hierover nader geschreven in *De Levende Natuur*, jaargang 1963.

C. Groot

Een haasje gezoogd door een poes

Bij de familie P. Ham te Wijdenes (NH) kwam de poes op een morgen thuis met een heel klein haasje van nog maar een paar dagen oud. De poes had zelf een jong van ongeveer veertien dagen. Toen de kinderen kwamen kijken lag het haasje met de jonge kat bij de moederpoes. Deze had het diertje kennelijk op het land gevonden en het meegenomen naar huis. Om bij haar jong te komen moest de poes in de dakgoot zien te komen en kon dan onder een dakpan, die wat scheef lag, de zolder bereiken. Het haasje maakte deze tocht mee. De poes was kennelijk zeer met haar nieuwe kind in haar schik. Ze was druk bezig het haasje van alle kanten te likken, misschien ook wel om de hazenlucht wat weg te krijgen. Het haasje maakte op zijn beurt van de gelegenheid gebruik om bij de poes te drinken. De doos met inhoud werd naar beneden gehaald in de keuken en trok veel bekijks. Deskundigen verklaarden, dat het wel meer voorkomt, dat katten met jonge veld-diertjes naar huis komen, maar meestal worden die dan doodgebeten. Verondersteld werd, dat het hier een haasje betreft, dat door de moeder verstoten werd, omdat ze te veel kinderen had. Dit zou dan te zien zijn aan een klein wit blesje, dat het haasje inderdaad op zijn kopje had. Mogelijk weet een van de lezers hier het rechte van.

Het haasje kwam intussen wel wat voedsel tekort, want het poesje was veel meer mans. Doordat de moederpoes maar één jong had leverden slechts een paar tepeltjes melk. Het haasje werd daarom bijgevoerd met een klein zuigflesje en later met een klein lepeltje. Dit was een heel werk, maar het was toch leuk om te zien, dat het beestje groeide. Het begon door de keuken te huppen en roffelde veel met zijn pootjes tegen de kartonnen doos. Maar sla of ander groen wilde het beslist niet eten.

Een paar weken heeft het haasje geleefd. Op een morgen wilde het niet drinken, begon een beetje eigenaardig te doen en 's middags was het dood.